

عنوان/موضوع: مرز امکانات تولید

اهداف یادگیری:

- ۱- آشنایی با الگویی برای استفاده حداکثر از منابع کمیاب
- ۲- یادگیری مفهوم تخصیص بهینه و کارایی
- ۳- هزینه فرصت اجتماع را بشناسد
- ۴- هزینه فرصت را با توجه به مرز امکانات تولید توضیح دهد.

انتظارات پس از مطالعه:

- ۱- دانش آموز منحنی مرز امکانات تولید و ویژگی های آن را بشناسد و بتواند مرز امکانات تولید را برای دو کالا رسم کند.
- ۲- برای هزینه فرصت اجتماع مثال بیاورد.
- ۳- مفهوم کارایی در تولید را بداند و بتواند نقاط کارا و ناکارا را در مدل مرز امکانات تولید مشخص کند.

چکیده نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده:

- * مرز امکانات تولید مرزی است که یک کسب و کار با استفاده از منابع موجود می تواند تولید کند و آنچه که نمی تواند.
- * الگوی مرز امکانات تولید یکی از الگوهای اقتصادی است تا از منابع کمیاب تولید، حداکثر استفاده را داشته باشیم.
- * همه نقاط روی منحنی مرز امکانات تولید نقاط بهینه و کارا هستند.
- * نقاط زیر مرز منحنی امکانات تولید نقاطی ناکارا هستند زیرا از منابع حداکثر استفاده را نکرده ایم.
- * کشورها باید تصمیم بگیرند منابع کمیاب خود را چگونه برای تولید کالاهای مختلف اختصاص دهند
- * مرز امکانات تولید به ما این امکان را می دهد تا هزینه فرصت یک شرکت یا کشور را زمانی که بیش از یک کالا تولید می کند تصور کنیم. آنچه از تولیدش می کاهد هزینه فرصت افزایش تولید کالای دیگر می باشد.
- * وقتی تولید ناکارا باشد با استفاده بهینه از منابع می توانیم حداقل از یک کالا یا خدمت بیشتر تولید کنیم بدون کاهش تولید کالای دیگر.

توضیح خلاصه:

الگو: نمایشی ساده از یک واقعیت پیچیده است مثل نقشه راه ها، در الگوها جزئیات وجود ندارد و فقط بر آنچه اهمیت دارد تمرکز می کنیم.

الگوی مرز امکانات تولید (مرز کارایی تولید):

یکی از انتخاب های اساسی یک شرکت این است که چگونه منابع محدود یا کمیاب خود را میان انواع تولیدات خود تقسیم کند.

مرز امکانات تولید بیانگر حداکثر میزان تولید مثلا دو کالای X و Y است که می توان با اشتغال کامل و به کارگیری عوامل تولید با تکنولوژی موجود به دست آورد

این منحنی نزولی است زیرا تولید بیشتر از یک کالا مستلزم تولید کمتر کالای دیگر است و این منحنی نسبت به مبدا مختصات مقعر است زیرا هر عامل تولید در تولید کالایی تخصص دارد و اگر تولید یک کالا کم شود تولید کالای دیگر به همان اندازه افزایش نمی یابد و کمتر افزایش می یابد.

با توجه به جدول زیر، هریک از نقاط داده شده را روی محور مختصات پیدا میکنیم با اتصال نقاط، منحنی مرز امکانات تولید به دست می آید.

گروه مشاوره فراهوش

تحلیل نمودار: **INSTAGRAM : FARA_HOOSH99**

این شرکت فقط پنیر و ماست تولید می کند، به خطی که از نقطه الف تا نقطه و کشیده شده است منحنی مرز امکانات تولید گفته می شود.

نقطه الف: شرکت همه منابع خود را برای تولید ۱۰۰۰ بسته پنیر به کار می گیرد و امکان تولید ماست وجود ندارد.

نقطه و: شرکت همه منابع خود را برای تولید ۵۰۰ سطل ماست به کار می گیرد و امکان تولید پنیر وجود ندارد.

نقطه د: ۵۵۰ بسته پنیر و ۳۰۰ سطل ماست تولید می شود که تقسیم بندی مناسبی برای تولید هر دو کالا صورت گرفته است. (همچنین نقطه ه نیز تقسیم بندی مناسبی برای تولید هر دو کالا صورت گرفته است)

نقطه ز: زیر مرز امکانات تولید قرار دارد و نقطه ناکارا است زیرا شرکت منابع موجود بصورت بهینه استفاده نکرده است.

نقطه ح: با توجه به منابع موجود برای شرکت قابل دسترس نیست زیرا منابع کافی برای تولید همزمان ۸۰۰ بسته پنیر

و ۴۰۰ سطل ماست وجود ندارد.

نکته ها:

اگر منابع و عوامل تولید افزایش یابد مثلاً نیروی کار جدید استخدام شود یا مواد اولیه بیشتری خریداری شود، منحنی امکانات تولید به سمت بالا و راست منتقل می شود. اگر روی هر یک از نقاط مرز منحنی امکانات تولید قرار بگیریم تولید بهینه است یعنی با استفاده از منابع محدود بیشترین میزان تولید صورت می گیرد و دارای کارایی می باشیم زیرا حداقل از یک کالا یا خدمت بیشتر تولید شده است. نقاط بالای مرز منحنی امکانات تولید با فرض ثابت بودن منابع تولید قابل دسترس نیستند زیرا منابع کافی برای تولید در آن سطح را نداریم.

هزینه فرصت اجتماع: برای داشتن برخی کالاها باید بپذیریم که از برخی کالاها یا خدمات دیگر کمتر داشته باشیم حتی کالاهایی که رایگان است برای تولیدشان منابع و حداقل زمان صرف می شود پس برای جامعه هزینه فرصت دارد.

ارتباط هزینه فرصت با مرز امکانات تولید:

اگر شرکتی دو کالای X و Y را با منابع موجود تولید کند برای داشتن تولید بیشتر کالای X باید از مقداری از تولید Y صرف نظر کند که Y های از دست رفته، هزینه فرصت داشتن X بیشتر می باشد.

مثال: با توجه به جدول و نمودار صفحه ۳۷ کتاب می خواهیم ببینیم هزینه فرصت تولید ۲۵۰ بسته پنیر بیشتر چیست؟ برای تولید پنیر بیشتر لازم است که شرکت بر روی منحنی امکانات تولید به سمت بالا و چپ منتقل شود که با توجه به جدول از نقطه ه به د منتقل می شود و ۲۵۰ بسته پنیر بیشتر تولید می کند و چون منابع محدود است باید ماست کمتری تولید کند یعنی به جای ۴۰۰ سطل ماست ۳۰۰ سطل تولید کند. به عبارتی هزینه فرصت تولید ۲۵۰ بسته پنیر بیشتر از دست دادن تولید ۱۰۰ سطل ماست است.

تعریف کارایی: عبارت است از انجام درست کارها (پیتر دراگر)، یا در تعریفی دیگر کارایی کیفیت رسیدن به مجموعه ای اهداف می باشد، در صورتی یک تولید کننده کارا است که بتواند به تمام هدف های تولیدی دست یابد.

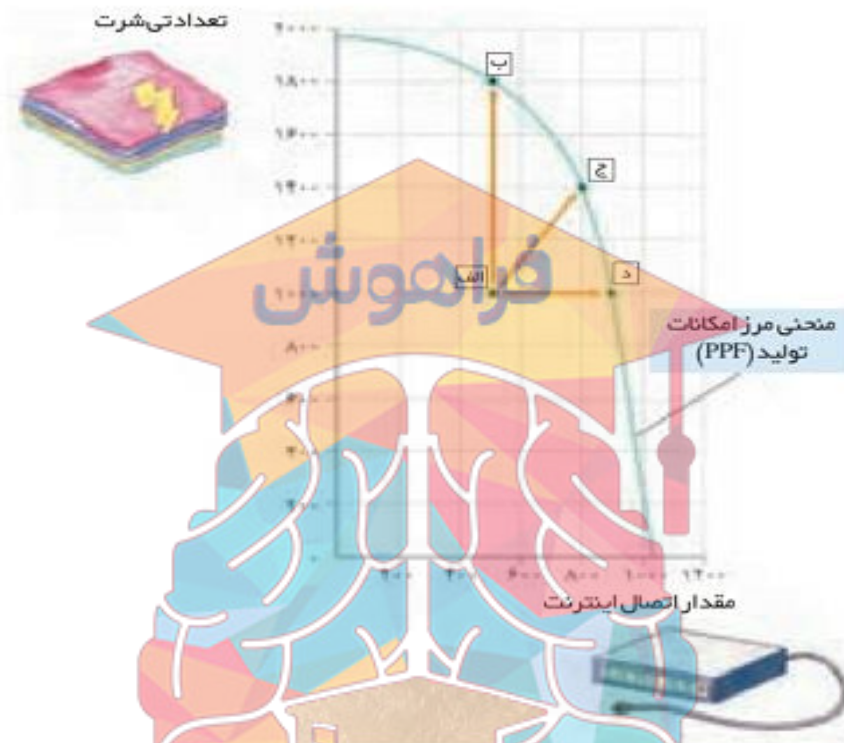
ویژگی های اقتصاد کارا:

- ۱- هر فرصتی را برای استفاده بهتر از منابع محدود به کار می گیرد بدون آنکه وضع دیگران بدتر شود.
- ۲- از منابع خویش بیشترین استفاده را می برد.
- ۳- حداقل بیش از یک کالا یا خدمت را در اختیار مردم قرار می دهد بدون اینکه تولید کالا یا خدمتی دیگر را کاهش دهد.

ویژگی های اقتصاد ناکارا:

- ۱- نقاط تولیدی در زیر مرز امکانات تولید قرار دارند
- ۲- نشان می دهد اقتصاد از حداکثر منابع استفاده نکرده است و با منابع موجود حداقل می توانست از یک کالا بیشتر تولید کند بدون اینکه تولید کالا یا خدمت دیگر کم شود.

مثال: فرض می‌کنیم کشوی از تمام منابعش برای تولید کالای تیشرت و خدمات اتصال کابل اینترنت به منازل استفاده می‌کند.
نکته: یک کارگر برای اتصال اینترنت به هر خانه کافی است.

تحلیل نمودار:

نقطه الف: اگر دو کارگر بطور همزمان برای اتصال اینترنت به هر خانه فرستاده شوند، ۵۰۰ خانه خدمات رسانی می‌شود و ۱۰۰۰ تیشرت تولید می‌شود. چون این نقطه در زیر منحنی امکانات تولید قرار دارد ناکارا است و نشان می‌دهد اقتصاد کشور از حداکثر منابعش استفاده نکرده است.

نقطه د: اگر دو کارگر بطور جداگانه برای اتصال اینترنت به خانه‌های مختلف فرستاده شوند اقتصاد کشور از نقطه الف به د جابجا می‌شود که در نقطه د ۹۰۰ اتصال اینترنت انجام می‌شود که ۴۰۰ تا افزایش می‌یابد و تولید تیشرت ۵۰۰ عدد و تغییری نمی‌کند و نقطه ای کارا است و بر روی منحنی امکانات تولید قرار دارد.

نقطه ب: اگر از دو کارگر یکی برای اتصال اینترنت فرستاده شود و دیگری برای تولید تیشرت به کار گرفته شود اقتصاد کشور از نقطه الف به ب منتقل می‌شود که تولید تیشرت به ۱۸۰۰ عدد میرسد و ۸۰۰ تا افزایش می‌یابد و خدمات اتصال اینترنت ۵۰۰ خانه و ثابت می‌ماند، نقطه ب کارا است.

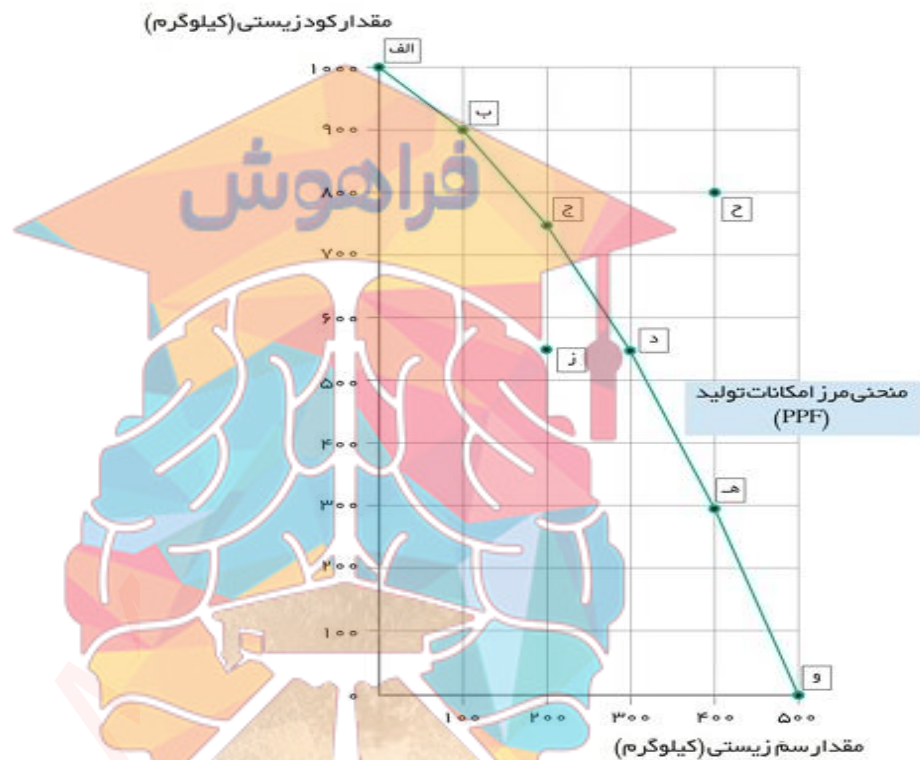
نقطه ج: کارگر دوم می‌تواند نیمی از روز را به اتصال کابل اینترنت بپردازد و نیمی دیگر از روز در کارگاه تولید تیشرت کار کند در این صورت اقتصاد کشور از نقطه الف به ج منتقل می‌شود یعنی هم تعداد بیشتری تیشرت تولید می‌شود و هم خانه‌های بیشتری به اینترنت وصل می‌شود.

فعالیت صفحه ۳۰: فرض معکوس یعنی بده- بستان تولید ماست بیشتر و حرکت از نقطه ج به د را تحلیل کنید.

(با توجه به نمودار و جدول صفحه ۳۷)

پاسخ: برای تولید ۱۰۰ سطل ماست بیشتر نیاز است که شرکت روی منحنی امکانات تولید به سمت راست و پایین جابجا شود و از نقطه ج به د برود، در این نقطه ۵۵۰ بسته پنیر تولید می کند که نسبت به نقطه ج ۲۰۰ بسته کمتر است به عبارت دیگر هزینه فرصت ۱۰۰ سطل ماست بیشتر از دست رفتن تولید ۲۰۰ بسته پنیر کمتر است.

تمرین های پایان درس:

۱- با توجه به مرز امکانات نمودار بالا هر کدام از شرایط زیر به کدام یک از موارد: انتقال مرز امکانات تولید، جابجا شدن در طول مرز امکانات یا بدون تغییر اشاره می کند؟

الف- تعداد کارگران تولید کننده کود زیستی افزایش می یابد.

پاسخ: کارگران موجود در کارگاه بیشتر به قسمت تولید کود زیستی می روند بنابراین بر روی مرز امکانات تولید به سمت

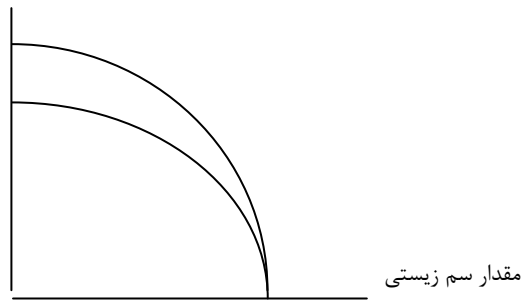
نقاط بالا و چپ منتقل می شود (نقاطی مانند ج و ب)

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

نکته: اگر کارگر جدید در تولید کود زیستی استخدام می شد منحنی امکانات تولید به صورت غیرموازی به سمت بالا و راست جابجا می شد. زیرا تولید سم ثابت می ماند و تولید کود افزایش می یابد.

مقدار کود زیستی

ب- مقدار سم زیستی که مشتریان می خواهند افزایش می یابد.

پاسخ: با افزایش تقاضای مشتریان برای سم بیشتر، روی منحنی امکانات تولید به سمت نقاط پایین حرکت می کند تا سم بیشتری تولید کنند.

پ- بعضی از کارگران خط تولید سم زیستی، در حال حاضر بیکارند.

پاسخ: بیکاری کارگران تولید سم باعث می شود در زیر منحنی امکانات تولید قرار بگیریم و از همه منابع موجود استفاده نشده است و عدم کارایی و اتلاف منابع وجود دارد. (بدون تغییر)

ت- منابع و مواد اولیه جدید این اجازه را به شرکت می دهند تا هر دو محصول، به مقدار بیشتری تولید شود. پاسخ: ورود منابع جدید به شرکت که تولید هر دو محصول را افزایش می دهد باعث انتقال منحنی امکانات تولید بطور موازی به سمت بالا و راست می شود.

مقدار کود زیستی

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

ث- یک فناوری جدید، منابع موجود برای تولید هر دو محصول را افزایش می دهد.

پاسخ: همانند مورد (ت) چون منابع موجود برای تولید هر دو کالا افزایش یافته منحنی امکانات تولید به سمت بالا و راست بطور موازی منتقل می شود و بطور کلی پیشرفت تکنولوژی باعث انتقال مرز امکانات تولید می شود زیرا میزان تولید افزایش می یابد.

۲- با توجه به نمودار به سوالات پاسخ دهید.

- الف- چند واحد کره در نقطه و تولید شده است؟ (۵۰۰ تن)، چه تعداد اسلحه در این نقطه تولید شده است؟ (صفر)
- ب- چند واحد کره در نقطه الف تولید شده است؟ (صفر)، چه تعداد اسلحه در این نقطه تولید شده است؟ (۱۰۰۰ واحد)
- پ- با جابه جا شدن از نقطه ه به نقطه ج چه تعداد اسلحه بیشتری تولید می شود؟ ۳۰۰ واحد
- ت- چقدر کره کمتری در نقطه ه نسبت به نقطه و تولید شده است؟ ۱۰۰ تن
- ث- چرا تولید در نقطه ز ناکارا است؟ به دلیل اینکه در زیر مرز امکانات تولید قرار دارد از همه منابع تولید استفاده نکرده است و می تواند با منابع موجود حداقل از یک کالا بیشتر تولید کند.
- ج- چرا دستیابی به نقطه ح غیر ممکن است؟ زیرا منابع کافی برای تولید در سطح نقطه ح را نداریم. در صورتی که منابع افزایش یابد یا تکنولوژی پیشرفت کند می توانیم به نقاط بالاتر از مرز امکانات تولید دست پیدا کنیم.
- چ- اگر مرز امکانات تولید یک خط راست با شیب منفی بود، آیا باز هم قانون افزایش هزینه فرصت وجود داشت؟ خیر، دلیل مقعر بودن منحنی امکانات تولید نسبت به مبدا این است که هر عامل تولید در تولید کالایی تخصص دارد هرچه تولید یک کالا افزایش می یابد هزینه فرصت تولید کالای دیگر بیشتر می شود به عبارت دیگر با تولید یک واحد بیشتر از یک کالا، تولید بیشتر از یک واحد را برای کالای دیگر از دست می دهیم. (تولیدات یا کاربر هستند یا سرمایه بر)
- ح- در کجای مرز امکانات تولید در نمودار قرار بگیریم تا در حالت کارایی باشیم؟ هریک از نقاط روی منحنی مرز امکانات تولید

تحلیل کنید:

- چگونه می توان بر روی منحنی مرز امکانات تولید، تخصیص بهینه و انتخاب کارا را نشان داد؟
- ۱- برای کارایی باید از همه منابع تولید استفاده شود.
 - ۲- باید از همه منابع مورد استفاده به صورت کارا بهره برداری شود.
 - ۳- وقتی منابع به صورت کارا استفاده می شود نیازهای مصرف کننده نیز در نظر گرفته شود.
 - ۴- تخصیص بهینه منابع صورت گیرد.
 - ۵- باید روی نقاط منحنی امکانات تولید تولید کنیم تا انتخاب بهینه و کارا باشد.

ارجاعات : (منابع استفاده شده)

اقتصاد خرد تیمور محمدی- تئوری و مسائل اقتصاد خرد سالواتوره- مشاوران-

گروه مشاوره فراهوش
کارایی اقتصادی
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

پایان

عنوان / موضوع:

اهداف یادگیری:

- ۱- آشنایی با بازیگران عرصه ی اقتصاد ۲- چرخه ی فعالیت های اقتصادی را درک کند
- ۳- درک مفهوم بازار ۴- آشنایی با مفهوم تقاضا و عرضه و چگونگی رسم منحنی های عرضه و تقاضا
- ۵- چگونگی تعادل در بازار را درک میکند

انتظارات پس از مطالعه:

- بازیگرهای صحنه اقتصاد را می شناسد.
- ارتباط میان فروشندگان و خریداران در اقتصاد چیست.
- می داند ارتباط بین خانوارها و بنگاه ها در اقتصاد چگونه است.
- مقدار و قیمت تعادلی در بازار را محاسبه کند.
- محاسبه مقدار و قیمت تعادلی در بازار

نکات مهم درسی :

بازیگران مهم اقتصاد ((بنگاه، خانوار)) - قانون تقاضا - عوامل مؤثر بر تقاضا - منحنی تقاضا - عرضه چیست و عوامل مؤثر بر عرضه و منحنی عرضه - تعادل در بازار - قیمت و مقدار تعادلی

توضیح خلاصه:

دو گروه از مهمترین تصمیم گیرندگان و بازیگران در اقتصاد:

- ۱- خانوارها
- ۲- بنگاه ها

۱- خانوارها:

خانوارها در دو حالت در اقتصاد مشارکت می کنند:

* خانوارها زمین نیروی کار سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می کنند (صاحب و مالک عوامل تولید)

* خانوارها کالاها و خدمات مورد نیاز را از بنگاه ها خریداری می کنند (خریدار محصولات بنگاهها هستند).

۲- بنگاهها

بنگاه در اقتصاد همان چیزی است که مردم معمولاً آن را با عنوان کسب و کار می شناسند. شامل: مزارع کشاورزی، فروشگاهها کسب و کارهای خویش فرما مثل پیرایشگری، نقشه کشی و معماری ساختمان یا شرکت ها و کارگاهها و کارخانه های تولیدی می شود.

بنگاهها به دو صورت در اقتصاد نقش دارند:

کالا یا خدمات مورد نیاز خانوارها را تولید کرده و کسب درآمد می کنند

عوامل تولید را از خانوارها می خردند یا اجاره می کنند

جریان چرخشی ساده

مسیر شماره (۱)

جهت فلش از سمت خانوار به طرف بنگاه است) یعنی بنگاهها، عوامل تولید مثل زمین سرمایه، نیروی کار را از خانوارها می گیرند

مسیر شماره (۲)

در مقابل بکارگیری عوامل تولید، بنگاهها به خانوارها پول میدهند یعنی به خانوارها برای بکارگیری (منابع طبیعی) اجاره یا قیمت آن را میپردازد و برای بکارگیری سرمایه بهره یا سود آن را به خانواده ها پرداخت کرده و یا برای بکارگیری نیروی انسانی مزد یا حقوق پرداخت می کنند. (از یک سود درآمد برای خانوارها محسوب میشود و از طرفی هزینه ای برای بنگاهها دارد برای بکارگرفتن عوامل تولید)

مسیر شماره (۳)

(جهت فلش از سمت بنگاه به خانوارها) یعنی بنگاهها کالا و خدمات مورد نیاز خانوارها را تولید و عرضه می کنند تا مورد استفاده ی خانوار ها قرار بگیرد.

مسیر شماره (۴)

پولی را که خانوارها در مقابل عوامل تولید گرفته اند(درآمد) حالا باید صرف خرید کالا و خدمات مورد نیاز خود از بنگاهها کنند (درآمدی برای بنگاهها و هزینه برای خانوارهاست).

بازار

بازار چیست؟ به مجموعه خریداران (تقاضا یا خانوارها) و فروشندگان (عرضه کنندگان یا بنگاهها) در هر جایی بازار گفته می شود.

*اما در اقتصاد بازار لزوماً مکان خاصی نیست،

* بازار به ارتباط مجموعه خریداران و فروشندگان کالا و خدمات وبه هر جایی اطلاق می شود.

*منظور همان ارتباط بین خریداران و فروشندگان است که به دو صورت حضور و غیرحضور می باشد

غیر حضور و مجازی مثل زمانی که با تلفن و از پشت میز کالا یا خدمتی را سفارش می دهید یا خرید اینترنتی می کنید.

پس در واقع بازار دو بخش دارد :

الف) خریداران، منظور از خریداران همان خانوارها است که مصرف کننده کالا و خدمات هستند و تقاضاکننده هم نامیده میشود.

ب) فروشندگان، منظور از فروشندگان همان بنگاه ها است که تولید کننده کالا و خدمات هستند و عرضه کننده هم نامیده میشوند

خریداران یا تقاضاکنندگان و فرآیند تصمیم گیری آنها

خریداران، خانوارهایی هستند که کالا یا خدمات را می خردند؛ یعنی تقاضا می کنند و با مشاهده تغییر در شرایط بازار عکس العمل نشان داده و متناسب با تغییرات ایجاد شده تصمیمات متفاوتی را می گیرند.

عوامل مؤثر بر تصمیم مصرف کنندگان در مورد خرید کالا:

۱- **قیمت کالا** (مهمترین عامل) ۲- در آمد ۳- قیمت سایر کالاها ۴- سلیقه، مد ۵- انتظارات آینده

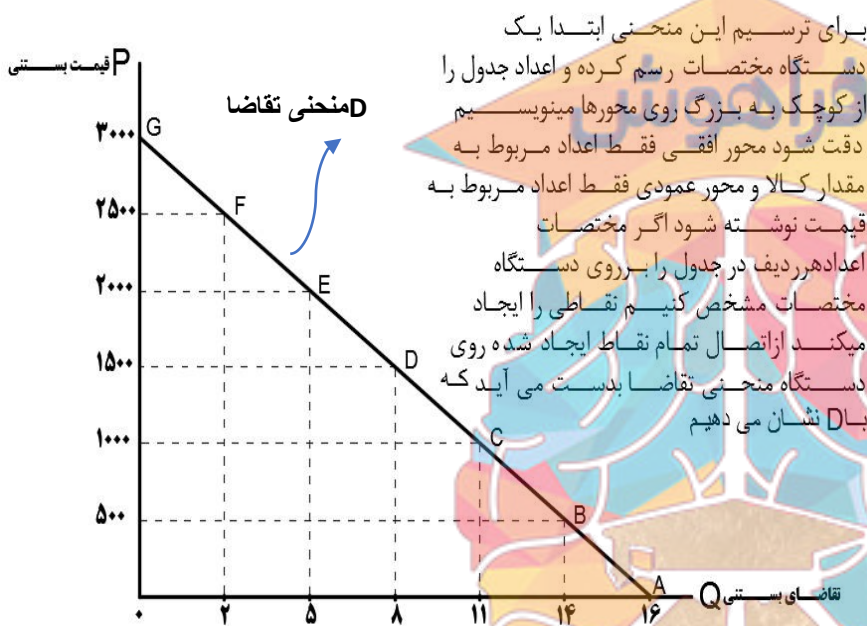
۱- قیمت کالا:

همانطور که در نمودار می بینید که در پایین ترین قیمت یعنی صفر، یعنی وقتی کالا مجانی است مقدار تقاضا به بالاترین حد خود یعنی ۱۶ می رسد و هر چه قیمت بیشتر می شود مثلاً ۱۰۰۰ تقاضا برای بستنی(کالا) کمتر شده (۱۱ عدد) تا جایی که در قیمت ۳۰۰۰ تومان، یعنی وقتی قیمت در بیشترین حالت است و کالا گران است، هیچ تقاضایی برای آن وجود ندارد.

پس می توان گفت بین مقدار تقاضا ی یک کالا و قیمت آن رابطه عکس وجود دارد: یعنی

پس با افزایش قیمت مقدار تقاضا کاهش و با کاهش قیمت میزان تقاضا افزایش می یابد به این رابطه قانون تقاضا میگویند.

برای ترسیم این منحنی ابتدا یک دستگاه مختصات رسم کرده و اعداد جدول را از کوچک به بزرگ روی محورها مینویسیم. دقت شود محور افقی فقط اعداد مربوط به مقدار کالا و محور عمودی فقط اعداد مربوط به قیمت نوشته شود. اگر مختصات اعداد هر ردیف در جدول را بر روی دستگاه مختصات مشخص کنیم نقاطی را ایجاد میکنیم. از اتصال تمام نقاط ایجاد شده روی دستگاه منحنی تقاضا بدست می آید که با D نشان می دهیم.

ردیف	قیمت بستنی	تقاضای بستنی
A	۰	۱۶
B	۵۰۰	۱۴
C	۱۰۰۰	۱۱
D	۱۵۰۰	۸
E	۲۰۰۰	۵
F	۲۵۰۰	۲
G	۳۰۰۰	۰

قیمت را با p مخفف price
 و مقدار را با Q مخفف Quantity
 تقاضا را با D مخفف Demand
 نمایش می دهند.

۲- درآمد:

تصور کنید که قیمت بستنی تغییری نکرده، ولی درآمد شما دو برابر شده است. در این صورت مقدار خریدتان از

بستنی چه تغییری می کند؟

کالا به صورت مستقیم با درآمد ارتباط دارد؛ افزایش در درآمد سبب افزایش در مقدار تقاضا می شود و کاهش در

درآمد سبب کاهش در تقاضا می شود. (کالای عادی)

البته با افزایش در آمد، مصرف و تقاضای هر کالایی افزایش نمی یابد

بعضی کالاها هستند که، کالای پست نامیده می شود یعنی:

کالایی که با افزایش درآمد، تقاضا و مصرف آن کاهش می یابد. (درآمد و تقاضا رابطه ای عکس با هم دارند) مثال: خانواده ای را در نظر بگیرید که درآمد بسیار ناچیزی دارد. این خانواده مجبور است با درآمد کمی که دارد از برنج نامرغوب مصرف کند. اگر درآمد خانواده افزایش یابد یعنی دو برابر شود دیگر مجبور نیست برنج نامرغوب استفاده کند و به جای آن برنج باکیفیت تری می خرد. پس تقاضای او برای برنج نامرغوب، کاهش می یابد زیرا درآمدشان افزایش یافته پس برنج نامرغوب در این حالت کالایی پست محسوب می شود.

کالای معمولی:

با افزایش درآمد تقاضا برای کالای معمولی افزایش و منحنی تقاضا به سمت راست منتقل می شود

و با کاهش درآمد تقاضا برای کالای معمولی کاهش یافته و منحنی تقاضا به سمت چپ منتقل می شود.

رابطه ی مستقیم بین درآمد و تقاضا در کالای معمولی وجود دارد

کالای پست:

با افزایش درآمد تقاضا برای کالای پست کاهش و منحنی تقاضا به سمت چپ منتقل می شود.

و با کاهش درآمد تقاضا برای کالای پست افزایش یافته و منحنی تقاضا به سمت راست منتقل می شود .

بین درآمد و تقاضا برای کالای پست رابطه ی عکس وجود دارد.

هنگامی که سایر عوامل موثر در تقاضا (سلیقه مصرف کنندگان، قیمت سایر کالاها، درآمد و ...) تغییر کند منحنی تقاضا جابجا می شود.

کالای مکمل:

کالاهای مکمل به کالاهایی گفته می شود که کامل کننده ی هم و همراه با هم مصرف می شوند مثل قند و چای، مسواک و خمیر دندان بنزین و خودرو پس با افزایش قیمت کالاهای مکمل، باعث کاهش میزان تقاضا برای کالای دیگر می شود و بالعکس

کالای جانشین:

کالاهایی هستند که با تغییرات قیمت می توانند جایگزین یکدیگر شوند. مثل گوشت سفید و گوشت قرمز اگر قیمت گوشت قرمز افزایش یابد تقاضا برای گوشت سفید زیاد می شود و منحنی تقاضا برای گوشت سفید به سمت راست منتقل می شود و برعکس

سلیقه:

سلیقه در طول زمان تغییر می کند. اگر تغییر سلیقه با افزایش مصرف یک کالا همراه باشد منحنی تقاضا به سمت راست و اگر تغییر سلیقه در جهت کاهش مصرف یک کالا باشد منحنی تقاضا به سمت چپ منتقل می شود. مثلا چیزهایی که مد میشوند حتی بدون تغییر قیمت، مقدار تقاضای آنها بیشتر می شود

انتظارات:

اگر مردم انتظار افزایش قیمت ها را در آینده داشته باشند، پس امروز تصمیم میگیرند و اقدام به تقاضا می کنند و یا درباره ی خرید آن تصمیم می گیرند (مثلا پیش بینی می کنند و انتظار دارند روغن یا برنج گران میشود پس الان شروع به خریدن میکنند) پس این انتظار برای افزایش قیمت ها، منحنی تقاضا را به سمت راست منتقل می کند و برعکس

قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف:

اگر سیاست گذاران یک کشور تصمیم بگیرند که مصرف یک کالای خاص - مثل سیگار - توسط مردم کمتر شود از دو راه می توانند این تقاضا را کاهش دهند:

۱- آگاه سازی مردم به زیان های کشیدن سیگار.

۲- با بالا بردن قیمت کالا از طریق وضع مالیات بر سیگار (وقتی مالیات برای خرید یک کالا افزایش میابد قیمت آن افزایش یافته پس مردم کم تر آن کالا را تقاضا و مصرف می کنند.

فروشنندگان یا عرضه کنندگان و فرایند تصمیم گیری آنها

سمت دیگر بازار ، فروشنندگان هستند که همان بنگاه های ارائه کننده کالا یا خدمات و نیز عوامل فروش آنها هستند و نقش عرضه کننده رادر بازار برعهده دارند.

بین قیمت یک کالا و مقدار عرضه آن، رابطه مستقیم وجود دارد؛ یعنی با افزایش قیمت، مقدار عرضه نیز افزایش می یابد (چرا که تولید کننده به دنبال سود بیشتر است) و برعکس.

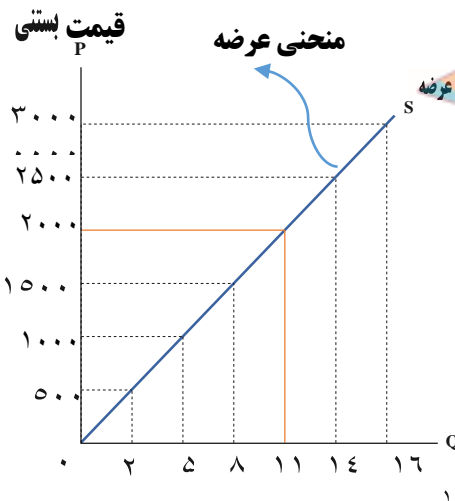
واکنش تولید کنندگان در برابر تغییرات قیمت :

۱- با افزایش قیمت یک کالا مقدار عرضه آن کالا افزایش می یابد. (چرا که در این حالت تولید کننده سود بیشتری را کسب میکند)

۲- با کاهش قیمت یک کالا مقدار عرضه آن کالا نیز کاهش می یابد.

به رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار عرضه، «قانون عرضه» گفته می شود یعنی با افزایش قیمت مقدار عرضه بیشتر می شود و برعکس

ترسیم منحنی عرضه:

برای ترسیم این منحنی ابتدا یک دستگاه مختصات رسم کرده و اعداد جدول را از کوچک به بزرگ روی محورهای مینویسیم دقت شود محور افقی فقط اعداد مربوط به مقدار کالا و محور عمودی فقط اعداد مربوط به قیمت نوشته شود اگر مختصات اعداد در هر ردیف از جدول را بر روی دستگاه مختصات مشخص کنیم نقاطی را ایجاد میکند از اتصال نقاط ایجاد شده روی دستگاه منحنی عرضه بدست می آید که با S نشان می دهند

ردیف	قیمت بستنی	تقاضای بستنی
A	۰	۰
B	۵۰۰	۲
C	۱۰۰۰	۵
D	۱۵۰۰	۸
E	۲۰۰۰	۱۱
F	۲۵۰۰	۱۴
G	۳۰۰۰	۱۶

منحنی عرضه را با S نشان میدهند مخفف کلمه ی SUPPLY

در قیمت صفر کمترین قیمت، مقدار عرضه صفر میشود و هیچ کالایی تولید نمی شود (چون تولید کننده به دنبال سود است) و در قیمت ۱۰۰۰ مقدار عرضه کالا ۵ می شود در قیمت ۲۵۰۰ مقدار کالای تولیدی ۱۴ عدد میباشد و در بالاترین قیمت یعنی ۳۰۰۰ بیشترین تولید خود را تولید کننده دارد یعنی ۱۶ عدد

نکته: با افزایش قیمت عرضه بیشتر و با کاهش قیمت عرضه کاهش می یابد یعنی منحنی عرضه صعودی است

INSTAGRAM : FARAHOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

** هزینه های تولید (قیمت عوامل تولید)

رابطه بین هزینه های تولید کالا یا خدمات و عرضه بنگاه، یک رابطه عکس است

اگر هزینه های تولید افزایش یابد ← عرضه بنگاه کاهش می یابد.

اگر هزینه های تولید کاهش یابد ← عرضه بنگاه افزایش می یابد

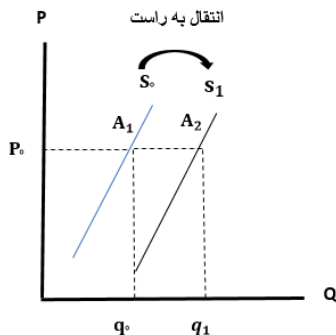
پس رابطه ی بین هزینه های تولید و عرضه ی تولید ، رابطه ای معکوس است

* اگر قیمت شیر که ماده اولیه و مهم تولید بستنی است گران شود تولید کننده بستنی کمتر تولید میکند زیرا هزینه تمام شده برای تولید بستنی بیشتر شده و برعکس اگر ماده اولیه بستنی ارزان شود دلیل کاهش هزینه ی تولید تولید کننده بیشتر تولید می کند

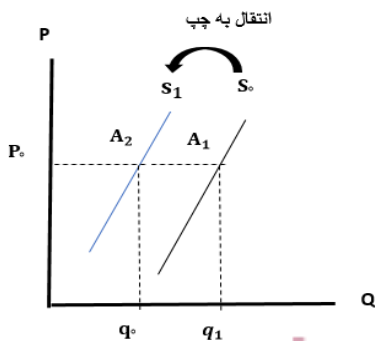
* اگر در تکنولوژی به کار گرفته شده در تولید، تغییراتی ایجاد شود (مثلا دستگاهی اختراع بشود که بتواند با تعداد کارگر کمتر و با سرعت بیشتر بستنی تولید کند) عرضه و تولید بنگاه بیشتر می شود.

زیرا این تغییرات باعث کاهش هزینه های تولید می شود،

نکته - ابداعات و اختراعات باعث کاهش هزینه های تولید می شود، پس مقدار تولید و عرضه افزایش می یابد.

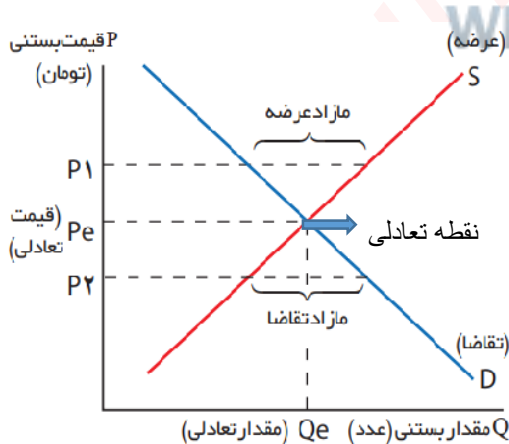

اگر هزینه های تولید کاهش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت راست منتقل میشود (عرضه زیاد می شود)

اگر هزینه های تولید افزایش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت چپ منتقل می شود

تعادل در بازار

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH999
WEB: FARAHOOSH999

کمبود عرضه یا مازاد تقاضا

مقدار تعادلی

مازاد عرضه یا کمبود تقاضا

قیمت بستنی	عرضه بستنی	تقاضای بستنی	کمبود عرضه یا مازاد تقاضا
۰	۰	۱۶	کمبود تقاضا
۵۰۰	۲	۱۴	کمبود تقاضا
۱۰۰۰	۵	۱۱	کمبود تقاضا
۱۵۰۰	۸	۸	تعادل
۲۰۰۰	۱۱	۵	مازاد عرضه
۲۵۰۰	۱۴	۲	مازاد عرضه
۳۰۰۰	۱۶	۰	مازاد عرضه

قیمت تعادلی

تعادل:

رفتار عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان در بازار در مقابل هم صورت می گیرد و باید با هم هماهنگ باشد .

اگر مقدار کالایی که تولیدکنندگان تولید کرده اند برابر با مقدار کالایی باشد که مصرف کنندگان تقاضا می کنند. بازار در وضعیت تعادلی قرار دارد (ردیف D) یعنی هیچ یک از تقاضاکنندگان بدون کالا نمی مانند و هیچ یک از تولید کنندگان کالایی در انبار ندارند و همه فروش رفته است که در این حالت تولید کننده حداکثر سود را

کسب میکند

در بازار در دو حالت عدم تعادل اتفاق می افتد:

۱- کاهش قیمت از سطح قیمت تعادلی

۱- عدم تعادل در بازار به دلیل کاهش قیمت:

در بعضی مواقع این حالت تعادلی در بازار بهم می خورد مثلا قیمت از سطح تعادلی کمتر شده پس به علت پایین آمدن قیمت کالا، (طبق قوانین عرضه و تقاضا) تقاضا برای کالا زیاد می شود و عرضه ی کالا کم شده پس همه مصرف کنندگان به دلیل کمبود کالا موفق به خرید نمی شوند یعنی در واقع با کاهش قیمت مازاد تقاضا و کمبود عرضه را در بازار داریم (ردیف های A، B، C)

در قیمت پایین تر از قیمت تعادلی با کمبود عرضه یا مازاد تقاضا عدم تعادل اتفاق می افتد. پس

برای رسیدن بازار به تعادل در شرایط کمبود عرضه یا مازاد تقاضا باید افزایش قیمت کالا بصورت بگیرد:

چون به همه کالا نرسیده پس تقاضا کنندگان برای بدست آوردن کالا با یکدیگر رقابت کرده و در نتیجه کالا را با قیمت بالاتر تقاضا می کنند (پس افزایش قیمت صورت میگیرد) با افزایش قیمت کالا، از یک سو تقاضا برای خرید کالا کم شده و از طرفی عرضه کنندگان با افزایش قیمت تولید خود را بیشتر کرده تا جایی که فاصله بین عرضه و تقاضا کم شود و بازار دوباره به تعادل برسد.

۲- عدم تعادل در بازار به دلیل افزایش قیمت:

زمانی که افزایش قیمت صورت بگیرد تولید کنندگان اقدام به تولید کالای بیشتر میکنند از طرفی تقاضا کنندگان به دلیل این افزایش قیمت کالای کمتری در خواست و تقاضا می کنند پس تقاضا > عرضه در نتیجه تولید کنندگان موفق به فروش مقدار اضافی کالاهای تولیدی خود نخواهند شد؛ پس میتوان گفت در بازار مازاد عرضه وجود دارد و همچنین چون تقاضا برای خرید کالای تولیدی کم شده پس با کمبود تقاضا در بازار هم رو به رو هستیم. در قیمت بالای قیمت تعادلی کمبود تقاضا یا مازاد عرضه است (نقاط E، F، G) پس

برای رسیدن به تعادل در شرایط مازاد عرضه یا کمبود تقاضا باید کاهش قیمت کالا بصورت بگیرد:

(طبق قانون عرضه و تقاضا) با کاهش قیمت کالا توسط تولید کنندگان، از یک سو مصرف کنندگان به تقاضای بیشتر برای خرید کالا ترغیب شده و تولید کنندگان می توانند مقدار اضافی تولید خود را به فروش برسانند و از طرفی با کاهش قیمت تولید کننده به دلیل سود کم تولید خود را کاهش داده این کاهش قیمت تا جایی ادامه می یابد که فاصله بین عرضه و تقاضا از بین برود و دوباره بازار به سطح تعادل برسد

بیشتر بدانیم:

انواع بازارها:

۱- رقابتی ۲- انحصاری ۳- حراجی (الف - مزایده ب - مناقصه)

۱- رقابتی ۲- انحصاری

۱- رقابتی

بازار رقابتی:

*در این بازار، تعداد فروشندگان و خریداران به قدری زیاد است که حضور و رفتار هر یک از عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان به نسبت کل بازار بسیار کوچک است

*هیچ یک از طرفین به تنهایی در شکل گیری قیمت تأثیرگذار و به عبارت دیگر «قیمت گذار» نیستند. مانند بازار محصولاتی چون ماکارونی و رب گوجه، انواع شوینده ها و... که معمولاً بازار رقابتی است.

بازار انحصاری:

گاه به دلایل طبیعی، اقتصادی، قانونی یا حتی غیرقانونی، تعداد فروشنده یا خریدار به یک یا چند نفر محدود می شود. این وضعیت را «انحصار» می گوئیم. (انحصار یا در خرید است یا در فروش)

مثلاً شرکت توانیر در کشور ما، به دلیل طبیعی و شرکت های خودرویی به دلایل قانونی، انحصارگر در فروش کالای خود به شمار می روند (فروشنده یا تولید کننده منحصر به فرد است)

شرکت پخش و پالایش فراورده های نفتی از یک سو تنها خریدار (انحصارگر در خرید) و از سویی دیگر تنها فروشنده ی محصولات خود هستند (انحصارگر در فروش)

انحصارگر، قیمت گذار است و خریداران در بازار انحصاری قیمت پذیرند.

انحصارگر غیرقانونی معمولاً با افزایش قیمت خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می زند؛ بنابراین دولت باید مانع شکل گیری آن و تبانی برخی از تولیدکنندگان شود.

اما انحصار طبیعی و قانونی مشروط به مواظبت و مقررات گذاری صحیح می تواند برای مصرف کننده سودمند باشد.

برخی دیگر از انواع بازارها را هم می توان در قالب حراجی ها دید که به دو صورت مزایده و مناقصه مشاهده می شود.

۱- فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه ها و حراجی ها، مزایده برگزار میکنند

۲- خریداران عمده کالا و خدمات (خرید دولتی) مناقصه برگزار می کنند.

فعالیت های گروهی ۴۹ صفحه:

درباره بازار منابع تولید (جریانات نیمه پایینی نمودار) در گروه خود بررسی کنید. چه چیزهایی مورد نیاز هر کدام از طرفین است و در کدام بخش بازار در حال مبادله است؟ سپس نتایج خود را در کنار پیکان ها یادداشت کنید و جدول زیر را کامل کنید.

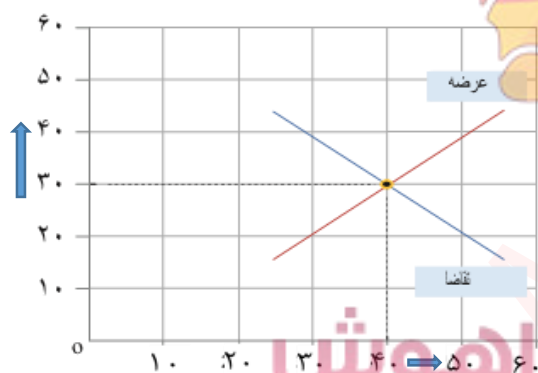
مسیر شماره(۱)

(جهت فلش آبی رنگ که از سمت خانوار به طرف بنگاه است) یعنی بنگاهها، عوامل تولید مثل زمین سرمایه، نیروی کار را از خانوارها می گیرند
مسیر شماره (۲)(فلش قرمز)

برای بکارگیری عوامل تولید، بنگاهها به خانوارها پول پرداخت می کنند یعنی به خانوارها برای بکار گیری(منابع طبیعی) اجاره یا قیمت آن را میپردازدو برای بکارگیری سرمایه بهره یا سود آن را به خانواده ها پرداخت کرده و یا برای بکارگیری نیروی انسانی مزد یا حقوق پرداخت می کنند . (از یک طرف درآمد برای خانوارها محسوب میشود به دلیل گرفتن پول و از طرفی هزینه ای برای بنگاههاست بدلیل پرداخت پول به خانواده)

ردیف	عنوان	علت
۱	دستمزد	دریافتی خانواده بابت فروش نیروی کار
۲	اجاره	دریافتی خانوارها بابت اجاره یا خریدمحل کسب و کار
۳	سود	دریافتی خانوار بابت سرمایه گذاری در بنگاهها

قیمت (به هزار تومان)

برای تفکر و تمرین، صفحه ۵۵:

یکی از محصولاتتی که در کارگاه آقای محمدی (شرکت ایران سبز) تولید می شود، کودهای زیستی برای گیاهان آپارتمانی است. قیمت و مقدار تعادلی این محصول در نمودار زیر نشان داده شده است .
اخیراً هزینه های تولید افزایش یافته و مسئولان کارگاه مجبور شده اند، قیمت محصول را ۴۰۰۰۰ تومان تعیین کنند. در قیمت ۴۰۰۰۰

تومان تحلیل کنید که چه شرایطی پیش می آید و کارخانه ممکن مقدار (به کیلو گرم) است با چه مشکلاتی مواجه شود؟ همچنین بیان کنید که چه اتفاقی باید برای بازار بیفتد تا قیمت و مقدار مجدداً به وضعیت تعادلی بازگردد؟

در قیمت تعادلی ۳۰،۰۰۰، مقدار عرضه و تقاضا برای کود زیستی با هم برابر است یعنی ۴۰،۰۰۰ کیلو نه کمبود و نه مازاد کود وجود دارد

مقدار عرضه افزایش یعنی ۴۰ ← ۵۰ کیلوگرم
و مقدار تقاضا کاهش یعنی ۴۰ ← ۳۰ کیلوگرم
اما با افزایش قیمت کود (از ۳۰ هزار به ۴۰ هزار)

یعنی تولید کود زیستی ۲۰ کیلو مازاد بر تقاضا می باشد چرا که از ۵۰ کیلو تولید فقط برای ۳۰ کیلوی آن مشتری وجود دارد (۵۰-۳۰=۲۰)

حال باید آقای محمدی این ۲۰ کیلو کود اضافی را در هر صورت بفروشد چرا که هزینه های نگهداری هم اضافه شده و سود کمتری برایش می ماند پس برای فروش این مقدار باید قیمت کود را کاهش دهد تا مصرف کنندگان بتوانند بخرند و از طرفی با کاهش قیمت، عرضه و تولید کم می شود و تاجایی این روند ادامه می یابد که دوباره بازار به تعادل برسد.

تحلیل کنید

خریداران و فروشندگان در بازار چگونه با یکدیگر تعامل می کنند؟
خریداران که خانوارها هستند کالا و خدمات مورد نیاز خود را از بنگاههای تولیدی خریداری می کنند و بنگاهها منابع مورد نیاز خود برای تولید را از خانوارها اجاره یا خریداری میکنند و با یکدیگر این گونه تعامل می کنند.

قیمت تعادلی چیست و اگر عرضه یا تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد چه روی می دهد؟
سطحی از قیمت که مقدار عرضه و تقاضا با هم برابر هستند و مازاد یا کمبود عرضه یا تقاضا نداشته باشیم
اگر عرضه بیشتر از قیمت تعادلی باشد با مازاد روبه رو میشود و تقاضا به دلیل این افزایش قیمت با کمبود مواجه می شود.

بازار چیست و چگونه مقدار و قیمت تعادلی در آن مشخص می شود؟
به مجموعه ی خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن اطلاق می شود. مبادلات در بازار ممکن است حضوری و یامجازی باشد رفتار اقتصادی عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان در بازار در مقابل هم صورت می گیرد و با هم هماهنگ هستند، که عامل هماهنگی، قیمت کالا می باشد.

هر سطحی از قیمت که مقدار عرضه شده از یک کالا با مقدار تقاضا شده از همان کالا با یکدیگر برابر باشند، قیمت تعادلی گفته میشود و به مقادیر برابر در عرضه و تقاضا مقدار تعادلی گفته می شود. (که تنها در قیمت تعادلی این حالت وجود دارد)

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_H00SH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

عنوان / موضوع:

اهداف یادگیری:

۱- پی بردن به نقش دولت و وظایف آن به عنوان یکی دیگر از بازیگران در عرصه ی اقتصاد ۲- آشنایی با ابزارها و منابع تأمین درآمد دولت ۳ اهداف اصلی گرفتن مالیات چیست ۴ - آشنایی با انواع مالیات و مقایسه ی آنها ۵- شناخت جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

انتظارات پس از مطالعه:

ودر پایان این درس:

- نقش دولت را در بازار را می داند.
- راههای کسب درآمد دولت را شناخته و توضیح می دهد.

نکات مهم درس :

- *وظایف دولت در اقتصاد ۱- بهبود عملکرد بازار ۲- ارائه کالاهای عمومی
- * ابزارها و منابع تأمین درآمد دولت که مهمترین آن مالیات است.
- * مالیات مستقیم و انواع آن ← مالیات بر درآمد ۲- مالیات بر دارایی
- * مالیات غیرمستقیم و انواع آن ← ۱- عوارض گمرکی و خدماتی ۲- مالیات بر مصرف
- ۳- مالیات بر ارزش افزوده.

WEB : FARAHOOSH99.IR

خلاصه درس:

علاوه بر تقاضا کنندگان و عرضه کنندگان یک بازیگر دیگر هم در عرصه اقتصاد وجود دارد و آن دولت است. بازی اقتصاد نیازمند یک داور است که به آن **دولت** می گویند .

دولت با عملکرد درست خود می تواند تخصیص های بهینه ای برای اقتصاد به وجود آورد.

افراد برای شروع فعالیت اقتصادی باید ابتدا مجوزهای لازم را برای فعالیت اقتصادی خود از **دولت** بگیرند . گرفتن مجوز از دولت بدان معنی است که افراد به دولت اجازه می دهند که بر کار آنها نظارت کند .

چرا دولت باید در فعالیت اقتصادی ما نظارت کند؟ چرا باید اجازه دهیم که دولت بر کسب و کار ما نظارت کند؟

□ فرض کنید شما در کسب و کار دارو فعالیت می کنید و کار خود را با کیفیت و تعهد کاری لازم انجام می دهید اگر رقیب شما محصولات بی کیفیت و با قیمت ارزان تر عرضه کند شما متضرر می شوید و باید عرصه را ترک کنید و در نتیجه سلامت مصرف کنندگان به خطر می افتد حالت دولت با حضور و با نظارت خود می تواند جلوی ضررهای مالی و جسمانی به مردم را بگیرد و عرصه را برای فعالیت سالم مهیا کند و هم چنین اگر کسی برای حمل و نقل، جاده سازی و.... زیرساخت ها پیش قدم نشود دولت باید این کار را انجام دهد .

پس میتوان گفت دولت دو وظیفه مهم در اقتصاد دارد:

۱- بهبود عملکرد بازار ۲- ارائه کالاهای عمومی

۱-بهبود عملکرد بازار

مجموعه گسترده ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می شود باعث :

الف) تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندگان است .

ب) جلوگیری میکند از بروز شرایطی که به مبادلات خریداران و فروشندگان آسیب می زند .

حمایت از حقوق مالکیت و اجرای قراردادها توسط دولت سبب می شود:

*** که افراد حقوق یکدیگر را پایمال نکنند در این حالت دولت مانند یک داور عمل

می کند و با تعریف و اجرای حقوق مالکیت ، امنیت خرید و فروش و مبادلات را تامین می کند یعنی دولت

اجازه نمی دهد تا زمانی که فروشنده اثبات نکند که مالک واقعی چیزی است آن را بفروشد. (مثلا در یک معامله

شما ملکی را میخرید ولی بعد از مدتی معلوم میشود که این ملک توسط چند نفر دیگر هم خریده شده است و دچار

مشکل می شوید در نتیجه برای بروز این چنین مشکلاتی باید دولت نظارت کافی داشته باشد)

WEB : FARAHOOOSH99.IR

وضع قوانین و مقررات توسط دولت

*** همچنین دولت علاوه بر حمایت از حقوق مالکیت و اجرای قراردادها با وضع قوانین و مقرراتی سعی می کند تا اطلاعات و آگاهی های لازم که در اختیار افراد قرار می گیرد را ضمانت کند تا بتوانند با امنیت بیشتری مبادله کنند.

- مثلا مالکان کسب و کار باید با فعالیتهایی مانند:
- ۱- انجام آزمایشات لازم و اخذ گواهی معتبر برای عرضه محصولات به بازار (شرکتهای غذایی و دارویی
 - ۲- دارا بودن صلاحیت های لازم شغلی برای ورود افراد به مشاغل مختلف
 - ۳- تایید کیفیت یا عدم کیفیت محصولات (که از وظایف سازمان استاندارد است)
- موجب امنیت و آسودگی خاطر مصرف کننده و عملکرد بهتر بازار شوند

۲- ارائه کالاهای عمومی

کالاهایی که متعلق به شخص خاصی نیست و تعداد افراد زیادی می توانند همزمان از آنها استفاده کنند، کالاهای عمومی گفته می شود، مثل پارک، بوستان، چراغ راهنمایی، چراغ برق و... ارائه این کالاها توسط دولت صورت می گیرد

این کالاها بسیار با ارزش هستند اما هیچ کس نمی تواند این امکانات را فقط برای خودش داشته باشد. و جلوی استفاده ی افراد از این خدمات و کالاها را بگیرد.

ابزارها و منابع تامین مالی دولت:

دولتها برای ارائه خدمات عمومی و تهیه کالاهای ضروری نیاز به منابع درآمدی دارند که شامل

- ۱- مالیاتها (مهمترین منبع درآمدی دولت است)
- ۲- سایر درآمدهای دولت فروش دارایی های ملی مثل نفت و استقراض از مردم

مالیاتها : دولت برای تامین سطحی از کالاها و خدمات عمومی برای همگان از مردم مالیات می گیرد.

هدف دولت از مالیات گرفتن :

- ۱- افزایش درآمد برای تامین مالی اهداف و پشتیبانی از فعالیتهای دولت مانند امنیت، دفاع، آموزش
 - ۲- کاهش فعالیت های نامناسب و تشویق فعالیت های مطلوب
- *(کاهش فعالیتهای نامناسب مثل افزایش مالیات بر تنباکو و سوخت یا مالیات بر استفاده از چوبک های غذا خوری

جهت کاهش قطع درختان، مالیات بر پلاستیک های تجزیه ناپذیر که باعث آلودگی محیط زیست شده)
 * تشویق فعالیتهای مناسب مثل کاهش مالیات: برای افزایش مصرف شیر یا تولید محصولاتی که با محیط زیست سازگارند.

انواع مالیات:

۱- مالیات مستقیم

۲- مالیات غیر مستقیم

مالیات مستقیم: مبلغی به عنوان مالیات از اشخاص معینی و مشخصی دریافت می شود، که به دو دسته تقسیم شده انواع مالیات مستقیم:

۱- مالیات بر دارایی

۲- مالیات بر درآمد

اساس پرداخت مالیات

مبنای پرداخت مالیات

ثروت مؤدی یا پرداخت کننده مالیات است.

درآمد افراد و شرکت هاست (نه ثروت)

مهمترین نوع مالیات بردارایی مالیات برارث

مهمترین نوع این مالیات

مالیات بر درآمد اشخاص

وقتی شخصی فوت می کند

** از هر کدام از انواع درآمدها به طور جداگانه مالیات دریافت می شود

مثلاً شخصی ممکن است هم مغازه دار باشد و درآمد ماهیانه داشته باشد و هم ممکن است خانه ای داشته باشد که آن را اجاره می دهد

واز این طریق درآمد کسب می کند پس باید دوبار مالیات بدهد.

دولت هنگام انتقال به وراثت مالیات برداشت می کند.

اقسام مالیات بر درآمد

بیشتر بدانیم

نوع مالیات	تعریف	مقدار مالیات
مالیات بر درآمد کشاورزی و دامپروری	هرگونه درآمد ناشی از فعالیت های کشاورزی و زراعت و دامپروری، دامداری، پرورش ماهی، پرورش زنبور عسل، صیادی، ماهیگیری و مواردی از این دست	معاف از مالیات
مالیات بر درآمد حقوق	درآمد ناشی از حقوق و دستمزد	تا سطحی از درآمد (تعیین شده در بودجه سالیانه) معاف از مالیات و مازاد بر این مبلغ و تا هفت برابر آن، ده درصد مالیات کسر میشود. نسبت به مازاد این مبلغ هم 20 درصد کسر می شود
مالیات بر درآمد مشاغل	درآمد شخص حقیقی از اشتغال به مشاغل تجاری، خدماتی و پزشکی به صورت کل فروش کالا و خدمات پس از کسر هزینه ها	مبنای مالیات اظهارنامه ای است که باید پر کنند و تا قبل از تیرماه سال بعد به اداره امور مالیاتی محل کار خود تسلیم نمایند
مالیات بر درآمد اتفاقی	درآمدهایی مانند جایزه و معاملات بلاعوض (مثل بخشش و هبه زمینی به دیگری) که معمولاً مستمر و تکرارشونده نیستند و به صورت اتفاقی حاصل میگردند	میزان مالیات و نحوه پرداخت آن، بسته به نوع درآمد حاصله، می تواند متفاوت باشد
مالیات بر درآمد املاک	درآمد ناشی از اجاره املاک و علاوه بر اجاره، نقل و انتقال املاک هم مشمول مالیات است	پس از کسر 25 درصد از مبلغ کل اجاره به عنوان هزینه ها و استهلاکات مشمول پرداخت مالیات خواهند شد
مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی	از جمع درآمد شرکت های تجاری	

انواع مالیات های غیر مستقیم

مهم ترین انواع مالیات های غیر مستقیم که در کشور ما اجرا و اعمال می شوند، عبارتند از:
 ۱- حقوق و عوارض گمرکی و خدماتی ۲- مالیات بر مصرف ۳- مالیات بر ارزش افزوده.

مالیات غیرمستقیم: به عنوان بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می شود، یعنی همراه با قیمت کالا پرداخت می شود و فرد پرداخت کننده هم کسی است که آن را مصرف میکند و مشخص نیست. برای مثال رب گوجه را همه ی اقشار مردم هم کارگر و هم پزشک مصرف می کنند و همراه با قیمت آن مالیات را هم می پردازند پس مصرف کننده می تواند در هر سطحی از درآمد باشد.

۱- حقوق و عوارض گمرکی و خدماتی

❖ مالیات هر کشور بر صادرات و واردات است که «تعرفه های گمرکی» نیز شناخته میشود
❖ این نوع از مالیات ها، تابع سیاست های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند
❖ معمولاً برای **حمایت از صنایع داخلی** وضع می شوند.

(مثلاً برای اینکه صنعت خودرو در کشور فرصت رشد داشته باشد روی واردات خودروهای خارجی تعرفه یا مالیات وضع می کنند در این حالت ورود خودروهای خارجی به داخل کشور کمتر است و صنعت خودروی کشور رقیبی ندارد و فرصت این را دارد تا پیشرفت کند.

❖ این دسته از مالیاتها ممکن است براساس قیمت و ارزش کالاها یا براساس ویژگیها و مشخصات آنها (مانند حجم، وزن و ...) تعیین و دریافت شود.

عوارض خدماتی:

❖ انواع عوارض درج شده در قبض های شهرداری مالیات تلقی میشود. شهرداری در مقابل خدماتی که ارائه میکند، وجوهی مانند عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسماند عوارض اتوبانها و... دریافت میکند

۲- مالیات بر مصرف

* مالیات بر مصرف مالیاتی است که مصرف کنندگان کالاهای خاص در زمان خرید آن کالا (به همراه قیمت کالا) پرداخت می کنند.

* به این ترتیب هر کس که میزان بیشتری از آن کالا مصرف کند، در نهایت مالیات بیشتری نیز پرداخت می کند.

* این مالیات نهایتاً به وسیله مصرف کننده نهایی پرداخت می شود، اما وظیفه ی قانونی پرداخت آن به دولت به عهده ی تولیدکنندگان و فروشندگان است.

* مالیات بر مصرف، انواع بسیار زیادی دارد که بارزترین نمونه آن در ایران، مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی (نوشابه های گازدار) و مالیات بر دخانیات است

۳- مالیات بر ارزش افزوده:

✓ مالیاتی که از تفاوت ارزش بین کالا و خدمات عرضه شده با ارزش کالا و خدمات خریداری شده در دوره ای مشخص گرفته می شود

✓ مالیات بر ارزش افزوده چند مرحله ای است و در مراحل مختلف (تولید، واردات و توزیع) از هر فعال اقتصادی به فعال اقتصادی دیگر انتقال پیدا می کند، اما در نهایت هزینه ی آن از مصرف کننده ی نهایی دریافت می شود.

✓ مالیاتی است که وقتی ارزشی به کالای خرید شده اضافه شده و به فروش می رسد دریافت می شود مثلاً نجاری چوب میخرد و میز می سازد پس یعنی به آن چوب ارزش داده است.

مزایای مالیات بر ارزش افزوده

❖ شفافیت مالیاتی بیشتر می شود

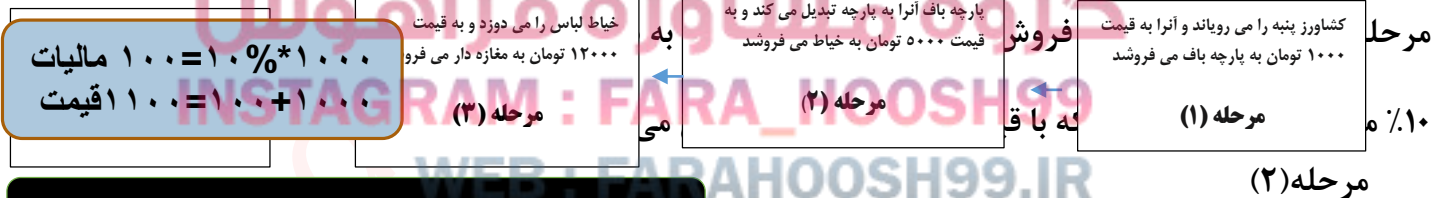
❖ انگیزه فرار مالیاتی کمتر می شود

❖ از مالیات گیری مضاعف پرهیز می شود (زیرا مالیات پرداخت شده تولیدکنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می شود).

نکته: کالاها و خدمات واسطه ای از پرداخت مالیات معاف می شوند

مالیات بر ارزش افزوده چگونه کار می کند؟

در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب و کارها، منبع مالیات را از فروش خودشان جمع آوری کرده و آن را از طریق خرید از دیگر کسب و کارها، پرداخت می کنند. در این شکل نشان داده شده (بر تولید و فروش لباس، VAT) است که چگونه ۱۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده بر تولید لباس عمل کرده

پارچه باف پنبه را تبدیل به پارچه می کند با قیمت ۵۰۰۰ تومان

۱۰٪ مالیات را حساب کرده که می شود ۵۰۰ تومان آنرا بر قیمت فروش خود اضافه می کند پس کالا را با قیمت ۵۵۰۰ تومان می فروشد. اما به جای ۵۰۰ تومان ۴۰۰ تومان مالیات می دهد، زیرا صد تومان را کشاووز پرداخت کرده است.

پس: ۵۰۰ - ۱۰۰ = ۴۰۰

مرحله (۳)

خیاط پارچه را به لباس تبدیل می کند و با قیمت ۱۲۰۰۰ تومان

۱۰٪ مالیات را حساب کرده که می شود ۱۲۰۰ تومان آنرا بر قیمت فروش خود اضافه می کند پس کالا را با قیمت

۱۳۲۰۰ تومان می فروشد. (اما به جای ۱۲۰۰ تومان مالیات ۷۰۰ تومان مالیات می دهد، زیرا صد تومان را

کشاورز پرداخت کرده است. ۴۰۰ تومان را پارچه باف پرداخته که بعد از کسر می شود: $۱۲۰۰ - ۴۰۰ - ۱۰۰ = ۷۰۰$

مرحله (۴)

مغازه دار لباس را از خیاط تحویل می گیرد با قیمت ۲۰۰۰۰

۱۰٪ مالیات را حساب کرده که می شود ۲۰۰۰ تومان آنرا بر قیمت فروش خود اضافه می کند پس کالا را با قیمت

۲۲۰۰۰ تومان می فروشد. (اما به جای ۲۰۰۰ تومان مالیات ۸۰۰ تومان مالیات می دهد، زیرا صد تومان را

کشاورز پرداخت کرده است. ۴۰۰ تومان را پارچه باف پرداخته و ۷۰۰ تومان را خیاط پرداخته که بعد از کسر می شود:

$$۲۰۰۰ - (۱۰۰ + ۴۰۰ + ۷۰۰) = ۸۰۰$$

سایر درآمدهای دولت:

علاوه بر مالیات دولت ممکن است از فروش دارایی هایی مثل نفت درآمد

کسب کند.

بخش زیادی از درآمدهای دولت از محل فروش داراییهای تجدیدناپذیری

مانند نفت و گاز تأمین شده است

۱- که درآمدی پایدار نیست

۲- درآمد آنها با قیمت نفت در حال نوسان است

۳- همچنین این منابع قابل تحریم هستند

برآورد منبع درآمدهای عمده دولت ایران در سال ۱۳۹۷

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

❖ فروش این دارایی ها نه تنها به ما بلکه به نسل های بعدی هم مربوط می شود زیرا: دارایی مثل نفت یا گاز تجدید پذیر نیستند

بنابراین باید در راه مناسبی از آنها استفاده کرد و **تنها صرف هزینه های جاری** کشور نشود همچنین دولت بخشی از درآمد سالیانه خود را از طریق **ایجاد بدهی** تامین می کند یعنی از **مردم قرض می گیرد** یا آنها را در طرح های عمرانی و سرمایه گذاری های دولت شریک می کند

جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

علاوه بر دو بازیگر اصلی اقتصاد، **خانوارها** و **شرکت ها**، **دولت** هانیز نقش و جایگاه مهمی در جریان چرخشی درآمد دارند.

بنابراین می توان گفت نمودار جریان چرخشی تعاملات بین خانوارها و شرکت ها که در درس پنجم بررسی کردیم کامل نیست چرا که دولت را نادیده گرفته بود. **دولت** ها برای

تولید کالا و خدمات عمومی نیاز به منبع درآمدی دارند که این درآمدها را از طریق **مالیاتی** که از خانوارهای گیرنده تأمین می کنند (مالیات بر درآمد - مالیات بر دارایی - مالیات بر مصرف (و بنگاه ها) مالیات بر ارزش افزوده کالاها - مالیات بر درآمد شرکت ها)

در مقابل کالا و خدمات تولیدی خود را به خانوارها و بنگاه ها عرضه میکنند. دولت برای تولید کالا و خدمات نیاز به عوامل تولید دارد که این عوامل تولید را از بازار عوامل تولید تأمین می کند و در مقابل به بازار عوامل تولید پرداختی دارد که بخشی از درآمد خانوار را تشکیل می دهد

همچنین دولت در جریان تولیدات خود نیاز به یک سری کالا و خدمات دارد که از بازار محصولات تولید تأمین می کند و در مقابل به بازار محصولات پرداختی دارد که این پرداختی بخشی از درآمد بنگاه را تشکیل می دهد.

دولت برای انجام نقش های مختلفی که بر عهده دارد، خریداری مهم در بازارهای عوامل تولید و نیز بازار کالا و خدمات است و البته با دریافت مالیات از شرکت ها و خانواده ها و پرداخت یارانه به آنها نقشی مهم در اقتصاد ایفا

می کند.

هزینه های دولت:

- ۱- پرداخت یارانه به خانوارها
- ۲- بکارگیری عوامل تولید
- ۳- خرید کالا و خدمات

دولت با مالیاتی که از خانوار ها و شرکتها دریافت می کنند **درآمد** کسب میکنند

با دریافت مالیات از شرکت ها و خانواده ها و پرداخت یارانه به آنها نقشی مهم در اقتصاد ایفا می کند.

فعالیت فردی در کلاس صفحه ۶۰

اگر کشوری ارتش نداشته باشد و برای خود تجهیزات دفاعی تدارک نبیند، چه اتفاقی برایش می افتد؟ آیا دیگر کشورها نیز به صلح و رعایت حقوق او پایبند خواهند ماند؟ هزینه های تأمین نیروهای نظامی و تجهیزات و امکانات مورد نیاز آنها را چگونه باید تأمین کرد؟ نمی تواند در عرصه های بین المللی و داخلی مرزهای کشور از حقوق افراد جامعه خود و مظلومان دنیا دفاع کند خیر همیشه کشورهایی هستند که با زیاده خواهی به حقوق کشورهای ضعیف تر تعرض می کنند مخصوصا اگر کشوری دچار ضعف دفاعی باشد زمینه ی استعمار و تسلط بر آن بیشتر می شود. دولت می تواند از طریق گرفتن مالیات ها امنیت عمومی و دفاعی را با تهیه تهیه تجهیزات و امکانات تأمین کند

برای تفکر و تمرین صفحه ۶۶

۱- هر یک از موارد زیر را تحلیل کنید و مشخص کنید که آیا این تغییر می تواند یک فعالیت اقتصادی را که مشمول مالیات می شود، تشویق یا دلسرد کند؟ پاسخ را توضیح دهید.

❖ دولت مالیات ۱۰۰۰ تومانی بر بطری ها و قوطی های پلاستیکی وضع می کند.

موجب کاهش مصرف مردم از بطری ها و قوطی های پلاستیکی می گردد و این امر می تواند از تخریب و آسیب به محیط زیست جلوگیری کند. و تشویق مردم به مصرف کالاهای تجزیه پذیر

❖ دولت مبلغ کمک های خیریه را که می تواند هنگام محاسبه مالیات بر درآمد از درآمد کسر شود افزایش می دهد.

باعث تشویق افراد خیر برای کمک به خیریه ها خواهد شد.

❖ دولت مالیات حقوق و دستمزد کارفرمایان را کاهش می دهد.

باعث تشویق کارفرمایان به تولید بیشتر می گردد و حتی گروه جدیدی از کارآفرینان تشویق به فعالیت جدید می شود و در نتیجه باعث میشود زمینه اشتغال بیشتری را فراهم کند.

❖ دولت بر غذاهایی که حاوی سطوح بالای چربی و سطوح بالایی از سدیم هستند، مالیات اعمال می کند.

تشویق افراد جامعه به مصرف غذاهای مفید و بی خطر شده و پرهیز از غذاهای مضر که سلامت جامعه را به خطر می اندازد

❖ دولت قوانین را تغییر می دهد تا شرکت ها مالیات بیشتری

بپردازند.

باعث دلسردی کارفرمایان و تولیدکنندگان می شود. و گاهی باعث ورشکستگی شرکت های ضعیف پس بیکاری در جامعه افزایش یافته و دولت را در کنار خود و حامی خود حس نمی کند

❖ دولت مالیات بر فروش خودروهای جدید را حذف می کند.

. تشویق تولیدکنندگان جدید به تولید بیشتر و با کیفیت تر با کاهش مالیات در چنین حالتی درآمد کارخانه ها افزایش یابد و زمینه را برای رونق تولید این خودروها فراهم می آورد که موجب رفاه بیشتر و رسیدن به برنامه ها و اهداف پیش بینی شده می شود

❖ دولت نرخ مالیات املاک برای کارخانجات جدید را کاهش می دهد.

این باعث می شود تا کارآفرینان بیشتری تشویق و اقدام به تاسیس کارخانه کنند که باعث افزایش نرخ

اشتغال جامعه خواهد شد

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

۲- نوع مالیات را در هر یک از موارد زیر تعیین کنید. WEB : FARAHOOSH99.IR

❖ کارفرمایان باید درصدی از دستمزد کارکنان خود را به دولت پرداخت کنند.

مالیات بر درآمد

❖ افرادی که خانه، ویلا، خودروهای لوکس و... دارند، ملزم به پرداخت درصدی از ارزش دارایی خود به

دولت هستند.

مالیات بر دارایی

❖ دولت تصمیم می گیرد که فقط کالاهای خاصی در مقادیر مشخصی پس از خرید مالیات بپردازند.

مالیات بر مصرف

❖ شرکت ها باید درصدی از سود خودشان را به دولت بپردازند.

مالیات بر درآمد

❖ کارکنان باید بخشی از درآمد خود را به عنوان مالیات به دولت پرداخت کنند.

مالیات بر درآمد

❖ کارکنان باید بخشی از درآمد خود را به عنوان مالیات به دولت پرداخت کنند.

مالیات بر درآمد

۳- کارگاه ایران سبز، به همراه سه کارگاه مجاور دیگر، از مجموع کالاها و امکانات عمومی که دولت در اختیار آنها قرار داده است، مطابق با موارد زیر از مزایای آن بهره مند می شود.

❖ احداث و تجهیز جاده ای که برای تسهیل حمل و نقل در کنار کارخانه احداث شده است، به ارزش سالانه ۵۰ میلیون تومان

❖ احداث و تجهیز مجموعه سامانه روشنایی بیرون از کارخانه به ارزش سالانه ۳۰ میلیون تومان

❖ تأمین امنیت راه ها و بازار خرید مواد اولیه و فروش محصولات به ارزش سالانه ۳۰ میلیون تومان

❖ ایجاد و نگهداری امکانات رفاهی و بهداشتی در نزدیکی کارخانه به ارزش سالانه ۲۰ میلیون تومان

اگر قرار بود آقای محمدی به عنوان مدیرعامل کارگاه، خودش هزینه این موارد را پرداخت کند، چه تغییری در درآمد و سود و زیان سالانه شرکت او حاصل می شد؟ (اطلاعات مربوط به هزینه ها و درآمد شرکت در تمرین درس اول آمده است)

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

اگر این هزینه ها را به هزینه های قبل آقای محمدی اضافه کنیم می شود:

مجموع هزینه ها = $۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۲,۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰$

درآمد سالیانه شرکت برابر بود با $۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰$

سود یا زیان = $۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰ = -۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰$

اگر قراباشد آقای محمدی خودش هزینه این خدمات عمومی را پرداخت کند به میزان ۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان ضرر و زیان خواهد کرد چون میزان هزینه ها از درآمد شرکت بیشتر خواهد شد

❖ اکنون فرض کنید، دولت مالیاتی معدل ۵ درصد مالیات به طور سالانه بر درآمد شرکت های تولیدی آقای محمدی وضع کرده است؛ اولاً تاثیر این مالیات را بر سود و زیان سالانه شرکت را محاسبه کنید، ثانیاً هزینه مالیات را با منافع به دست آمده از امکانات عمومی مقایسه کنید و تحلیل کنید که آیا پرداخت مالیات به نفع شرکت است یا به ضرر آنها.

$$۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۰۰ \div ۵ \times ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰$$

$$۲,۶۳۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ = \text{کل درآمد اگر دولت امکانات عمومی را ارائه کند}$$

$$-۱۰۵,۰۰۰,۰۰۰ = (۲,۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰) - ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰$$

اگر دولت امکانات عمومی را ارائه دهد شرکت ۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ضرر کرده ولی زمانی که مالیات پرداخت شده ۱۰۵,۰۰۰,۰۰۰ ضرر کرده که در واقع ۵,۰۰۰,۰۰۰ سود خواهد داشت نسبت به ارائه کالای عمومی اگر چه منفی را نشان می دهد

پس منافع به دست آمده از امکانات عمومی که توسط دولت پیش بینی و اجرا می شود به نفع تولیدکنندگان است اما در شرایط کارگاه آقای محمدی به دلیل سود کم توجیه اقتصادی ندارند.

تحلیل کنید: صفحه ۶۷

❖ چرا دولت به عنوان یک از بازیگران، باید در میدان کسب و کار حضور داشته باشد؟

❖ به منظور بهبود عملکرد بازار از طریق وضع و اجرای قوانین و مقررات ویژه و همچنین ارائه کالاهای

WEB : FARAHOSH99.IR

عمومی که برای استفاده همه افراد جامعه لازم است.

❖ چرا کسب و کارهای گوناگون باید به دولت مالیات بدهند؟

❖ زیرا مالیات تأمین کننده بخشی از درآمد دولت است تا از این طریق بتواند برای تأمین منابع مالی

اهداف و پشتیبانی از فعالیتهایش از آنها بهره ببرد از طرفی با پرداخت مالیات افراد تولیدکننده را به

فعالتهای مطلوب تشویق می کند.

گروه مشاوره فراهموش

INSTAGRAM : FARA_H00SH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

Created in NoEditor